

Таксономічна історія родини *Plumbaginaceae* Juss. флори України

ВІКТОРІЯ МИКОЛАЇВНА ОВСІЄНКО

OVSIIYENKO V.M. (2017). **The taxonomic history of family *Plumbaginaceae* Juss. of the Ukrainian flora.** *Chornomors'k. bot. z.*, **13** (2): 175–183. doi: 10.14255/2308-9628/17.132/4.

The taxonomic history of the family *Plumbaginaceae* A.L. Jussieu (1789) of the flora of Ukraine is described. Previously, all species of the family *Plumbaginaceae* in Ukraine were included in a single complex of the genus *Statice* L. In 1754, F. Miller identified the genus *Limonium* as an independent. First detailed taxonomic treatment of the genus *Limonium* was achieved by P.E. Boissier (1848) in his synopsis «Prodromus systematis naturalis regni vegetabilis». I.A. Linchevsky defined the family *Limoniaceae* Lincz. from *Plumbaginaceae* as an independent that includes only three genera: *Armeria*, *Goniolimon* and *Limonium*.

Key words: *Limonium*, *Armeria*, *Goniolimon*

ОВСІЄНКО В.М. (2017). **Таксономічна історія родини *Plumbaginaceae* Juss. флори України.** *Чорноморськ. бот. ж.*, **13** (2): 175–183. doi: 10.14255/2308-9628/17.132/4.

В статті проаналізовано таксономічну історію родини *Plumbaginaceae* A.L. Jussieu (1789) флори України. Раніше всі види родини *Plumbaginaceae* флори України включали до складу одного збірного роду *Statice* L., а у 1754 році Ф. Міллер виділив рід *Limonium* у самостійний. Перша детальна таксономічна обробка роду *Limonium* була П.Е. Буассьє (1848) в його синописі «Prodromus systematis naturalis regni vegetabilis». І.О. Лінчевським з *Plumbaginaceae* було виділено родину *Limoniaceae* Lincz., як самостійну, до складу якої віднесено лише три роди: *Armeria*, *Goniolimon* та *Limonium*.

Ключові слова: *Limonium*, *Armeria*, *Goniolimon*

ОВСИЕНКО В.М. (2017). **Таксономическая история семейства *Plumbaginaceae* Juss. флоры Украины.** *Черноморск. бот. ж.*, **13** (2): 175–183. doi: 10.14255/2308-9628/17.132/4.

В статье проанализирована таксономическая история семейства *Plumbaginaceae* A.L. Jussieu (1789) флоры Украины. Ранее все виды семейства *Plumbaginaceae* флоры Украины включали в состав одного сборного рода *Statice* L., а в 1754 году Ф. Миллер выделил род *Limonium* в самостоятельный. Первая подробная таксономическая обработка рода *Limonium* была достигнута П.Э. Буассьє (1848) в его синописе «Prodromus systematis naturalis regni vegetabilis». И.А. Линчевским с *Plumbaginaceae* было выделено семейство *Limoniaceae* Lincz., как самостоятельное, в состав которой отнесено только три рода: *Armeria*, *Goniolimon* и *Limonium*.

Ключевые слова: *Limonium*, *Armeria*, *Goniolimon*

Свинчаткові, або Плюмбагові (*Plumbaginaceae* Juss.) – родина дводольних рослин, описана А.Л. Жюсьє у 1789 році [JUSSIEU, 1789]. За класифікацією Angiosperm Phylogeny Group III (2009) вона входить до підкласу *Caryophyllidae*. Загальна кількість родів на 2011 р. складала – 27, а загальне число видів – більше 800 [ВОКНАРИ, 1972; КУВИТЗКІ, 1993; ТЕВВИТТ, 2004; LLEDO et al., 2005; МАВБРЛЕЙ, 2008]. За останніми даними

родина налічує 30 родів та 750 видів, поширених по всій земній кулі, і є єдиною родиною у порядку *Plumbaginales* [CHRISTENHUSZ, 2016].

Представники родини – багаторічні або, значно рідше, однорічні трави, а також напівчагарнички, напівчагарники і чагарники, іноді з ліаноподібними пагонами. Більшість рослин – ксерофіти. Нерідко це галофіти, що мешкають на солончаках або морських узбережжях. Для багатьох степових і пустельних видів роду *Limonium* Mill. і *Goniolimon* Boiss. характерною є життєва форма перекотиполя. Корінь у більшості видів багаторічний, сильно розвинений. Наземні ж частини рослин повністю або частково, на час несприятливих періодів року, відмирають. Листки чергові, без прилистків, прості, зазвичай цілісні. Квітки п'ятичленні, досить дрібні. Чашечка зрослолисточкова, залишається при плодах. Забарвлення віночка різне – біле, жовте, червоне, рожеве та пурпурове. Віночок зазвичай майже роздільнопелюстковий, з п'ятьма пелюстками, звуженими до основи. Тичинок п'ять, гінецей з п'яти плодолистків. Зав'язь верхня. Квітки зібрані в колоски, які утворюють складні суцвіття різного типу на кінцях стебел. Плоди лізикарпні, зазвичай щільно оточені чашечкою і опадають разом з нею [JUSSIEU, 1789; HAMALOVA, 1964; LINCHEVSKII, 1964A, 1964B, 1969, 1952; PIGNATTI, 1972; ВОКНАРИ, 1970, 1972].

До складу родини *Plumbaginaceae* відносять роди: *Acantolimon* Boiss., *Aegialitis* R.Br., *Afrolimon* Lincz., *Bakerolimon* Lincz., *Bamiana* Girard, *Bukiniczia* Lincz., *Armeria* Willd., *Cephalorrhizum* M.Pop.et Korov., *Ceratostigma* Bunge, *Chaetolimon* (Bge) Lincz., *Dictyolimon* Rech.f., *Dyerophytum* O. Kuntze, *Eremolimon* Lincz., *Gladiolimon* Mobayen, *Ghaznianthus* Lincz., *Goniolimon* Boiss., *Ikonnikovia* Lincz., *Limoniastrum* Heist. ex Fabr., *Limoniopsis* Lincz., *Limonium* Mill., *Meullerolimon* Lincz., *Myriolimon* M.D.Lledó et al., *Neogontscharovia* Lincz., *Plumbago* L., *Plumbagella* Spach., *Psylliostachys* (Jaub.et Sp.) Nevski., *Popoviolimon* Lincz., *Plegorhiza* Molina, *Vassilczenkoa* Lincz. [ВОКНАРИ, 1970, 1972, 1973, 1982; PIGNATTI, 1972A, 1972B; ARTELARI, 1989; КУБИЦЬКИ, 1993; STACE, 1997; ТЕВВИТТ, 2004; LLEDO et al., 2005A, 2005B; МАВБРЛЕЙ, 2008; CHRISTENHUSZ, 2016].

Раніше всі види родини *Plumbaginaceae* флори України включали до складу одного збірного роду *Statice* L. [LINNAEUS, 1753], а у 1754 році Ф. Міллер виділив рід *Limonium* [MILLER, 1754] у самостійний. Проте, перша детальна таксономічна обробка роду *Limonium* була розроблена П.Э. Буасье в його синописі «Prodromus systematis naturalis regni vegetabilis» родини *Plumbaginaceae* у 1848 році [BOISSIER, 1848; 1879]. І.О. Лінчевським з *Plumbaginaceae* виділив родину *Limoniaceae* Lincz., як самостійну, до складу якої відніс лише 3 роди: *Armeria*, *Goniolimon* та *Limonium* [LINCHEVSKII, 1952].

Рід *Goniolimon* було виокремлено та описано П.Э. Буасье на основі наступних ознак: у всіх представників роду чашечка лійкоподібна, плівчата, з п'ятьма потовщеними, трав'янистими жилками, з вузькою, опушеною, рідше голою трубочкою та більш-менш широким лопатевим відгином, між лопатями якого іноді розвинені зубці. Віночок трохи перевищує чашечку, рожево- або пурпурово-фіолетовий, рідше білий, майже вільнопелюстковий; пелюстки лише при основі зрослі в кільце, на верхівці неглибоковиймчасті, в брунькоскладанні (чи перецвівши) загорнуті всередину, нитки тичинок у нижній частині розширені, при основі зрослі з пелюстками і тут залозисті, зрештою голі; стовпчиків п'ять, до самої основи вільні, по всій довжині ворсинчасті; приймочки сплюснуто-голівчасті. Плодики у вигляді довгасто-булавовидного мішечка з опадною круглою кришечкою; насінина в плодику одна, майже веретеноподібна, чорнувата або темнокоричнева. Багаторічні рослини з дуже вкороченою, простою, частіше розгалуженою здерев'янілою головною віссю (кореневище, каудекс) і з кількаразово вилчато розгалуженими квітконосними стеблами; зелені листки зібрані в прикореневих розетках, цілокраї, шкірясті; стебло лише з лускоподібними листками. Квіти в 1–3-квіткових колосках, зібраних на кінцях гілок у складні колоси; при кожному колоску є покривний лускоподібний листок і дві

приквітки, з яких один (перший внутрішній, або верхній) більш розвинений і звичайно закінчується (у видів флори України) трьома трав'янистими вістрями. Номенклатурним типом роду був обраний *Goniolimon tataricum* (L.) Boiss. (basionym *Statice tataricum* L.). [BOISSIER, 1848, 1879]. З території України М.В. Клоковим було описано 3 види роду *Goniolimon*: *G. orae syvasicae* Клок. (Херсонська обл., Генічеський р-н, о. Чурюк), *G. tauricum* Клок. (Крим, Білгородський р-н, окол. с. Нижній Тайган), *G. dessertorum* (Trautv.) Клок., які на даний час зведені в синоніми [KLOKOV, 1927, 1957; MOYSIYENKO, 2008].

Для представників роду *Limonium*, за П.Е. Буасье, характерні лійкоподібна чашечка, оберненоконічна чи трубчаста, перетинчаста, з п'ятьма вузькими, трав'янистими всередині голими жилками, вгорі з більш менш вираженими, 5-ти чи 10-лопатовим відгином, в основі пряма чи різко скошена; зазвичай небагато перевищує чашечку; пелюстки майже вільні, лише біля основи злегка, кільцеподібно зрослі, зверху відігнуті назовні, внизу змикаються в трубку, при відцвітанні завертаються всередину; тичинкові нитки майже вільні, лише біля основи зростаються з пелюстками; стовпчики від основи вільні, голі; рильця циліндрично-ниткоподібні; зав'язь від обернено-яйцеподібної до майже лінійної, зверху більш широкий – кордон між зав'язю і стовпчиком цілком помітна; плід більш менш помітно обернено-яйцеподібний (зверху розширений), розкривається стулками (без кришечки), рідше з невеликою круглою кришечкою. Багаторічні трави, рідше напівчагарнички, з дерев'яніючими олиствленими гілками; квітки зазвичай дрібні рожеві, пурпурні, фіолетові, жовті, в одно-багатоквіткових колосках, зібраних в пухккі чи густі колоси, розташовані на кінцевих округлих чи крилатих гілках [BOISSIER, 1848, 1879].

У 1897 році Д. Бентам і Д. Гукер [BENTHAM, HOOKER, 1876] розділили рід *Limonium* на 3 підроди і 10 секцій. Родова назва *Limonium* (від грецького *Leimon* – луки, лучна рослинність) була затверджена VI Міжнародним Ботанічним конгресом у 1935 р. замість назви *Statice* L. [TSVELOV, 2001]. Пізніше деякі з внутрішньородових таксонів отримали родовий статус. Як приклад, *Limonium owerinii* Boiss. був перенесений в новоописаний рід і отримав назву *Limoniopsis owerinii* (Boiss.) [LINCHEVSKII, 1952]. Іншим прикладом є рід *Myriolimon*, який раніше був підродом роду *Limonium* [LLEDO, 2003, 2005A, 2005B]. В останні десятиріччя, в роді *Limonium* було описано багато нових видів, що значною мірою пов'язано з наявністю апоміксису. Зокрема, лише М. Ербеном було описано 59 видів роду *Limonium* з Західної Європи [ERBEN, 1978, 1980, 1981, 1986, 1988, 1989, 1991].

Для території України, спираючись лише на морфологічні ознаки, було описано такі нові види: *L. danubiale* Клок. (Одеська обл., Килийський р-н, біля с. Приморське, піски), *L. tschurjukiense* (Klok.) Lavr. ex Klok. (Херсонська обл., Генічеський р-н, о. Чурюк), *L. hypanicum* Клок. (Миколаївська обл., між с. Варварівка і с. Славино), *L. donetzicum* Клок. (Харківська обл., Старобельський р-н, поблизу с. Писарівка), *L. oblongifolium* (Kotov) Tzvelev (долина р. Самари, заливний острів з окол. с. Косперовка), *L. membranaceum* Клок. (Харківська обл.), *L. alutaceum* Україна [CHERNIAEV 1859; KLOKOV, 1950, 1957]. Пізніше деякі з нових видів віднесли до синонімів, деякі перевели в ранг підвиду, лише *L. tschurjukiense* було визнано самостійним видом [CHEREPANOV, 1995; MOSYAKIN, FEDORONCHUK, 1999; MOYSIYENKO, 2008; ЕКОФЛОРА... 2010].

Щодо роду *Armeria*, то він був описаний у 1809 році К. Л. Вільденовим. До цього К. Лінней відносив види цього роду до *Statice* [LINNAEUS, 1753], а Ф. Міллер та О.П. Декандоль – до *Statice* sect. *Armeria* [MILLER, 1754; DE CANDOLLE, 1905]. До роду *Armeria* відносять багаторічні рослини з дуже вкороченою головною віссю та цілком безлистими простими квітконосними стеблами. Всі листки прикореневі, лінійні. Квітки на коротких ніжках з тонкоплівчастими приквітками, зібрані по 1–4 в грона і скупчені

на кінці стебла в щільну голівку, обгорнуту при основі кількома плівчастими приквітками, з продовженими від їх основи придатками, що, зростаючись, утворюють трубчасту піхву навколо верхньої частини стебла під суцвіттям, внизу з одного боку розщеплену. Чашечка лійкоподібна, з сухоплівчатим п'ятилопатеvim відгином. Віночок майже вільнопелюстковий, трохи довший за чашечку, ліловий. Пелюстки довгасто-обернено-яйцеподібні, до основи звужені в нігтик, а не верхівці – тупі. Тичинок 5, супротивних пелюсткам і прикріплених до їх основи. Стовпчики в нижній частині, зазвичай волосисті. Приймочки ниткоподібні. Плід однонасінний з плівчастою оболонкою [WILLDENOW, 1809; GAMS, 1897; PAWŁOWSKI, 1962; KLOKOV, 1950, 1957; SHTEINBERG, 1952; МУНУАЕВ, КУТУАВУНА, 1968; COWAN, 1998]. З території України (Північно-Східні Карпати) в 1962 була описана *A. pocutica* Pawł. [FRAGMENTA ...1962].

Після класичної обробки родини *Plumbaginaceae* П.Э. Буасье [BOISSIER, 1848], в якій до наших днів збережені принципи класифікації родів і частково видів, вона не підлягала повній таксономічній ревізії майже століття. Виділення нових родів відбулося при збереженні запропонованої П.С. Буасье системи родини в загальному її плані [KLOKOV, 1950, 1958; LINCHEVSKII, 1952; PIGNATI, 1972; PINTO DA SILVA, 1972; SNEATH, 1973; BRULLO, 1978, 1989, 1992, 1996; HEYWOOD, 1978; ANČEV, 1982; ВОКНАРИ, 1982; SOCORRO, 1983; INGROUILLE, 1984; LLORENS, 1985; RAIMONDO, 1986; СКРЯПНИК, 1987; KARIS, 1993; KUBITZKIK, 1993; VAN DER MEIJDEN, 1996; TSVELEV, 2001; GURCHARAN, 2004; АКАЙДИН, 2006].

Для родини *Plumbaginaceae* були здійснені флористично-таксономічні обробки, що включають і представників з України [KLOKOV, 1950, 1958; LINCHEVSKII, 1952; PIGNATI, 1972; PINTO DA SILVA, 1972; СКРЯПНИК, 1987; TSVELEV, 2001; ANČEV, 1982; ВОКНАРИ, 1982]. На основі цих обробок були створенні флористичні списки, які досить вагомо відрізняються один від одного, як і самі обробки [CHEREPANOV, 1995; MOSYAKIN, FEDORONCHUK, 1999]. Для родини був складений конспект флори та наведений оригінальний ключ для визначення родів родини *Limoniaceae* [МОЙСИЄНКО, 2008]. У 2010 році вийшов друком 6-й том Екофлори України, в який увійшли нароби І.І. Мойсієнка [ЕКОФЛОРА..., 2010].

З середини минулого століття родину *Plumbaginaceae* поділяли на дві підродини: *Plumbaginoideae* Kusn. і *Staticoideae* Kusn. У природному стані на території України зустрічається лише друга. Родина *Plumbaginaceae* була представлена 3 родами і 20 видами [KLOKOV, 1957]. Надалі всі види родини *Plumbaginaceae* флори України розглядають у складі тих же родів родини *Limoniaceae*, але з іншою кількістю видів і підвидів (частина була зведена в синоніми чи переведена до підвидів) [МОЙСИЄНКО, 2008; ЕКОФЛОРА, 2010]. Наразі родина *Plumbaginaceae* у природній флорі України представлена 3 родами (*Armeria*, *Goniolimon*, *Limonium*), 14 видами і 3 підвидами:

ARMERIA Willd., 1809, Enum. Pl. Horti Berol.: 333, nom. conserv. – *Statice* L. pro. p.

A. VULGARIS Willd., 1809, Enum. Pl. Horti Berol.: 333. – *A. vulgaris* Willd. β. *elongata* Mert. et W.D.J.Koch, 1826, in Roehlings Deutschl. 1826, Fl. 2: 487. – *Statice armeria* L. 1753, Sp. Pl.: 274, s.str. – *S. armeria* var. *elongata* Hoffm., 1800, Deutschl. Fl., ed. 3(1): 151. – *S. elongata* (Hoffm.) W.D.J.Koch, 1837, Syn. Fl. Germ. 2: 594, excl. var. – *Armeria elongata* (Hoffm.) W.D.J.Koch, 1823, Flora (Regensb.), 6: 698. – *A. maritima* (Mill.) Willd. subsp. *elongata* (Hoffm.) Bonnier, 1927, Fl. Compl. Fr. 9: 54. – *A. maritima* var. *elongata* Messert ex Lawrence, 1940, in Gentes Herb., 4 (9): 406. Описано з Європи (за протологом «in Europae arenosis apricis»).

A. MARITIMA (Mill.) Willd., 1809, Enum. Pl. Horti Berol.: 333. – *Statice maritima* Mill. 1768, Gard. Dict., ed. 8, 3, sine pag. – *S. armeria* L., 1753, Sp. Pl.: 274, Описано з Північної Європи (за протологом «in arenosis maritimis, suecicae, anglicae»).

A. POCUTICA Pawł., 1962, Fragn. Fl. Geobot. (Krakow), 8 (4): 399. Описано з Північно-Східних Карпат (за протологом «Carpati Boreali-Orientales, Districtus

geobotanicus Pocutico-Marmarossicus: «Topliczi» in valle fluminis Czarny Czeremosz, supra ostia rivi Dzebmronia, in graminosis, alt. 750 m.s.m., 12.7.1935, lg. S. et B. Pawlowsky»). Тип зберігається в Кракові.

GONIOLIMON Boiss., 1848 in DC., Prodr. 12: 632 et 1879, Fl. Or., 4: 854. – *Statice* L. *pro. p.*

G. TATARICUM (L.) Boiss., 1848, in DC., Prodr. 12: 632, p.p. excl. β . *angustifolium* et γ . *laxiflorum* Boiss.; Boiss., 1879, Fl. Or. 4: 854, p.p. excl. β . *angustifolium* Boiss. – *Statice tatarica* L., 1753, Sp. Pl.: 275. – *Goniolimon tataricum* var. α . *typicum* et var. β . *puberulum* Trautv., 1856, in Bull. Acad. Sc. Petersb. 14: 250. – *G. tauricum* Klokov, 1957, Фл. Укр., 8: 521. – *G. tataricum* (L.) Boiss. var. *tauricum* (Klok.) Tzvelev, 1996, Флора Вост. Евр., 9: 161. – *Limonium tataricum* (L.) Mill., 1768, Gard. Dict. Ed. 8: 5. – *Statice tatarica* L. var. α . *typica* Regel., 1880, в Тр. Бот. Сада, 6 (2): 388. *G. rubellum* (S.G. Gmel.) Klokov. Описано, ймовірно, з південного Уралу (за протологом «in Tataria»).

G. BESSERIANUM (Schult.) Kusn., 1902, в Кузн., Буш, Фомін, Мат. Фл. Кавк., 4, 1: 202, p.p. – *Statice besseriana* Schult., 1820, Syst. Veg. 6: 789, in obs. – *G. tataricum* β . *angustifolium* Boiss., 1848, in DC., Prodr. 12: 633 et 1879, Fl. Or. 4: 854, p.p. quoad syn. Roem. et Schult. – *G. tataricum* var. δ . *besserianum* (Schult.) Trautv., 1856, in Bull. Acad. Sc. Petersb. 14: 251. – *G. tataricum* ssp. *besserianum* (Schult.) Nym., 1881, Consp. Fl. Eur. 3: 613, p.p. excl. syn. – *Limonium besserianum* (Schult.) Kuntze, 1891, Rev. Gen., II: 395. – *S. tatarica* var. *angustifolia* M.Bieb., 1819, Fl. taur.-cauc. 3: 253. – *Statice tatarica* var. β . *besseriana* (Schult.) Regel., 1880, в Тр. Бот. Сада, 6 (2): 388. Описано з Подолії (за протологом «Podoliae austral. indigenam...»). Тип в Лейпцігу.

G. RUBELLUM (S.G.Gmel.) Klok., 1949, в Гроссг., Опред. раст. Кавк.: 593; він же, 1950, Визн. Росл. УРСР: 705. – *Statice rubella* S.G. Gmel. 1774, Reise, 2: 199. – *Goniolimon tataricum* (L.) Boiss. var. γ . *rubellum* (S.G. Gmel.) Trautv., 1856, in Bull. Acad. Sc. Petersb. 14: 251. – *G. orae-syvashicae* Klok., 1927, Index Sem. Horti Bot. Charkov.: 6. – *Statice incana* M.Bieb., 1808, Fl. Taur.-Cauc. I: 251. Описано з окол. Астрахані (за протологом «um Astrachan»).

G. GRAMINIFOLIUM (Ait.) Boiss., 1848, in DC., Prodr. 12: 633. – *Statice graminifolia* Ait., 1789, Hort. Kew. 1: 383. – *S. desertorum* Trautv., 1844, Русск. фл. 1: 26. – *Goniolimon desertorum* (Trautv.) Klok., 1958, Фл. УРСР, 8: 140. – *Limonium graminifolium* Kuntze, 1891, Rev. Gen. 2: 395. – *L. desertorum* Kuntze. I. c.: 395. Описано за культивованим екземпляром невідомого походження, ймовірно, з України або з околиць Саратова.

LIMONIUM Mill., 1754, Gard. Dict. Abridg., ed. 4, 2, sine pag., *nom. conserv.* – *Statice*.

L. GMELINII (Willd.) O.Kuntze, 1891, Rev. Gen. 2: 395. – *Statice gmelinii* Willd., 1797, Sp. Pl. 1: 1524. – *S. scoparia* Pall. ex Willd., 1797, Sp. Pl. 1: 1524. – *S. glauca* Willd ex Schult., 1820, Syst. Veg. 6: 799. – *S. obovata* Ledeb., 1849, Fl. Ross. 3, 1: 468. – *S. meyeri* Boiss., 1848, in DC., Prodr. 12: 645. – *S. laxiflora* Novopokr., 1932, Изв. Бот. сада АН СССР, 30: 239, in obs. – *Limonium meyeri* (Boiss.) O.Kuntze., 1891, Rev. Gen. 2: 395. – *L. scoparium* (Pall. ex Willd.) Stank., 1948, Опред. высш. раст. Европ. части СССР: 741. – *L. neoscoparium* Klok., 1958, Фл. УРСР, 8: 525. Описано з півдня західного Сибіру від р. Урал до р. Ангара («a Jaico ad Angaram usque»).

L. TOMENTELLUM (Boiss.) O. Kuntze subsp. **HYPANICUM** (Klok.) Moysiienko, 2008, Chornomors'k. bot. z., 4 (2): 168. – *Statice hypanica* Klok., 1950, Визн. росл. УРСР: 708, descr. ross., *nom. illeg.* – *L. gmelinii* (Willd.) O.Kuntze var. *hypanicum* (Klok.) Pawł., 1963, Fl. Polska, 10: 32. – *L. gmelinii* subsp. *hypanicum* (Klok.) Sóo, 1968, Acta Bot. Acad. Sci. Hung. 14 (1-2): 156. – *L. hypanicum* Klok., 1958, Фл. УРСР., 8: 524, 159. Голотип: («Окол. м. Миколаєва, між Варварівкою і Словинкою, схили правого берега Бугу, 02.08.1928, П.Опперманн», №033349 KW!).

L. TOMENTELLUM (Boiss.) O. Kuntze subsp. **DONETZICUM** (Klok.) Moysiienko, 2008, Chornomors'k. bot. z., 4 (2): 169. – *Statice donetzica* Klok., 1950, Визн. росл. УРСР: 708, descr. ross, nom. illeg. Базионім: *Limonium donetzicum* Klok., 1958, Фл. УРСР., 8: 523. Голотип: («Prov. Charkov, distr. Starobelsk, in stepaceis subsalsis ad. p. Pissarewka, 29 julii 1905, Legit I.Schirajewsky», № 033343 KW!).

L. TOMENTELLUM (Boiss.) O. Kuntze subsp. **ALUTACEUM** (Steven) Moysiienko, 2008, Chornomors'k. bot. z., 4 (2): 170. – *Statice alutacea* Steven, 1857, Bull. Soc. Nat. Moscou, 30, 2: 367. *Limonium alutaceum* (Steven) O.Kuntze, 1891, Revis. Gen. Pl. 2: 396. – *L. oblongifolium* (Kotov) Loscot ex Scrypnik, 1987, Опред. высш. раст. Укр.: 100, nomen. illeg. – *Statice oblongifolia* Kotov, 1927. Описано з України (за протологом «in salsis circum Odessa et Poltavam»).

L. TSCHURJUKIENSE (Klok.) Lavr. ex Klok. (Klok.) Lavrenko ex Klok., 1958, Фл. УРСР, 8: 163, рис. 40; Лавр., 1956, Растит. покров СССР (к Геобот. карте СССР), 2: 669, 671, comb. illeg. – *Statice tschurjukiensis* Klok., 1927, Охор. пам'ят. Прир. Укр. 1: 60, in adnot. – *S. tomentella* Boiss., 1848, in DC., Prodr. 12: 645, p. p. – *S. gmelinii* Willd. var. *tomentella* (Boiss.) Trautv., 1856, Bull. Acad. Sci. Petersb. 14: 225, p. p. – *Limonium tomentellum* (Boiss.) O.Kuntze, 1891, Revis. Gen. Pl., 2: 396, p. p. – *L. dubium* Gamajun. ex Klok., 1978, Новости сист. высш. низш. раст. (Киев), 1977: 64. Голотип: «Мелітопольський округ (тепер Новотроїцький район Херсонської області), західний берег Сиваша, о. Чурюк, переліг з *Artemisia taurica* біля Солоного озера, 05.08.1926, № 033354, О. Левіна» (KW!).

L. PLATYPHYLLUM Linch., 1964, Новости сист. высш. раст.: 266. – *Statice latifolia* Smith., 1791, Trans. Linn. Soc. 1: 250. – *S. coriaria* Pall. ex M.Bieb., 1808, Fl. Taur.-Cauc. 1: 249, nom. illeg.; Pall., 1795, Tabl. Taur.: 49, nom. nud. – *Limonium latifolium* (Smith) O.Kuntze, 1891, Revis. Gen. Pl. 2: 395, non Moench, 1794. Описано з долини р. Дон в районі Азова за зборами Гербера («Tanain, prope opp. Azow»). Тип в Лондоні.

L. SAREPTANUM (A.Beck.) Gams, 1927, in Hegi, III. Fl. Mitteleur. 5, 3: 1880. – *Limonium tomentellum* (Boiss.) O.Kuntze var. *sareptanum* Salmon, 1911 in Journ. of Bot. XLIX: 76. – *Statice sareptana* A.Beck. 1858, Bull. Soc. Nat. Moscou, 30, 1: 12, 60. – *S. intermedia* Czern., 1859, Консп. раст. окр. Харьк.: 51, nom. nud. – *S. tomentella* Boiss. subsp. *sareptana* Nym., 1881, Consp. Fl. Europ.: 609. Описано з нижнього Поволжжя (за протологом «Sarepta»). Тип в Санкт-Петербурзі (LE).

L. BUNGEI (Claus) Gamajun (Claus) Gamajun., 1944, Изв. Казахст. Фил. АН СССР, 1: 10. – *Statice bungei* Claus, 1851, Beitr. Pflanzenk. Russ. Reich. 8: 308. – *S. gmelinii* Willd. var. γ . *sterioclada* Trautv. 1856, in Bull. Ac. Sc. Petersb. 14: 254. – *S. membranacea* Chern., 1859, Consp. Pl. Charcov.: 51. – *S. gracilis* Fisch. ex Boiss. in DC. 1848, Prodr. 12: 660 et Ledeb., 1845, Fl. Ross. 3: 459, non Tineo ex Guss. – *Limonium membranaceum* (Czern.) Klok., 1958, Фл. УРСР, 8: 170, рис. 42. Описано з Поволжжя між Саратовим та Камишиним (за протологом «Saratov Kamyschin usque hic illic obvia»). Тип в Санкт-Петербурзі.

L. BELLIDIFOLIUM (Gouan) Dumort., 1827, Fl. Belg. 1: 27. – *Statice limonium* L. var. γ . *bellidifolia* Gouan, 1765, Fl. Monsp.: 231. – *Limonium caspium* (Willd.) Gams, 1880, in Hegi, III. Fl. Mitteleur. 5, 3: 1880. – *L. danubiale* Klok., 1958, Фл. УРСР., 8: 526, рис. 43. – *Statice bellidifolia* (Gouan) Lam. & DC., 1805, Fl. Franc., ed. 3, 3: 421. – *S. caspia* Willd. 1809, Enum. Hort. Berol. 1: 336, in adnot. – *S. reticulata* auct. non L.: M. Bieb., 1808, Fl. Taur.-Cauc. 3: 253. – *S. patens* Fisch. ex Boiss., 1848, in DC., Prod. 12:61. Описано з південно-західної Європи («Perols et Maguelonne pres Montpellier», Magnol).

L. SUFFRUTICOSUM (L.) O.Kuntze, 1891, Revis. Gen. Pl. 2: 396. – *Statice suffruticosa* L., 1753, Sp. Pl.: 276. – *S. glauca* Less. 1835, Linnaea, 9: 196, non Willd. ex Schult., 1820. Описано з Сибіру («In Sibiria»). Тип в Лондоні.

L. SINUATUM (L.) Mill., 1768, Gard. Dict., ed. 8: n 6. – *Statice sinuata* L., 1753, Sp. Pl.: 276. – *Statice hirsuta* Presl, 1844, Bot. Bemerk.: 105, nom. nud. Описано з Середземномор'я (за протологом «in Sicilia, Palestina, Africa»). Лектотип: Нб. LINN. 395/33.

Всі існуючі на сьогодні обробки родини *Plumbaginaceae* для території України побудовані на основі класичних морфолого-еколого-географічних методів. Як показують численні сучасні молекулярно-таксономічні дослідження, використання їх часто призводить до суттєвої чи навіть корінної трансформації класичних систематичних схем. Тому існує нагальна необхідність переглянути систематику родини *Plumbaginaceae* з використанням як класичних, так і сучасних молекулярних методів.

Подяка

Автор висловлює подяку І. І. Мойсієнку за надання консультацій під час написання статті.

References

- ANČEV M. (1982). Family *Plumbaginaceae*. Flora Republicae Popularis Bulgaricae VIII. Aedibus Academiae Scientiarum Bulgaricae, Serdicae, Sofia: 342–364.
- ARTELARI R. (1989). Biosystematic study of the genus *Limonium* (*Plumbaginaceae*) in the Aegean area (Greece): 1. Some *Limonium* species from the Kikladhes islands. *Willdenowia*, **18** (2): 399–408.
- DE CANDÓLLE AUGUSTÍN PYRAMUS (PYRÁME) (1805). Flore française III: 419 p.
- BENTHAM G., HOOKER J.D. (1876). Genera plantarum ad exemplaria imprimis in herbariis kewensibus servata definita, **2**: 623–628.
- BOISSIER E.P. (1848). *Plumbaginaceae*. In De Candolle A. (Ed.): Prodrum Systematis Naturalis Regnis Vegetabilis. Paris, **12**: 617–696.
- BOISSIER E. (1879). Flora Orientalis. Paris. **4**: 858–872.
- BOKHARI M.N. (1970). Taxonomic Studies in S.W. Asian *Plumbaginaceae* (Ph.D. Thesis). The University of Edinburgh in the Faculty of Science, **24**: 79–155.
- BOKHARI M.N. (1972). Synopsis of *Plumbaginaceae* in Turkey. *Notes Royal Botanic Garden. Edinburgh*. **32**: 57–77.
- BOKHARI M.N. (1973). Variation and taxonomic importance of anatomical characters in *Limonium*. *Notes Roy. Bot. Gard. Edinburgh*, **32** (2): 275–290.
- BOKHARI M.N., EDMONSON J.R. (1982). *Plumbaginaceae*. Flora of Turkey (Edited by P.H. Davis). Edinburg: At the University Press. **7**: 463–504.
- BRULLO S. (1978). I genere «*Limonium*» Miller in Cirenaica. *Webbia*, **33** (1): 137–158.
- BRULLO S. (1992). *Limonium brutium*, a new species from S. Italy. *Flora Medit.*, **2**: 109–112.
- BRULLO S., ERBEN M. (1989). The genus *Limonium* (*Plumbaginaceae*) in Tunisia. *Mitt. Bot. Staatssamml. München*, **28**: 419–500.
- BRULLO S., MARCENO C., ROMANO S. (1996). *Limonium melancholicum* Brullo, Marceno et Romano (*Plumbaginaceae*), a new species from Sicily. *Candollea*, **51** (1): 99–102.
- CHEREPANOV C.K. (1995). Sosudystye rastenyua Rossyy u sopredelnykh hosudarstv (v predelakh byvsheho SSSR. Sankt-Peterburh. 992 p. [Черепанов С.К. (1995). Сосудистые растения России и сопредельных государств (в пределах бывшего СССР). Санкт-Петербург. 992 с.]
- CHRISTENHUSZ M. J. M., BYNG J. W. (2016). The number of known plants species in the world and its annual increase. *Phytotaxa*, **261** (3): 201–217.
- COWAN R., INGROUILLE M.J., LLEDÓ D.M. (1998). The Taxonomic Treatment of Agamosperms in the Genus *Limonium* Mill. (*Plumbaginaceae*). *Folia Geobotanica*, **33** (3): 353–366.
- ЕКОФЛОРА УКРАЇНИ (2010). Київ. **6**: 6–43. [ЕКОФЛОРА УКРАЇНИ. (2010). Київ. **6**: 6–43]
- ERBEN M. (1980). Bemerkungen zur Taxonomie der Gattung *Limonium*. *Mitt. Bot. Staatssamml*, **16**: 547–563.
- ERBEN M. (1981). Bemerkungen zur Taxonomie der Gattung *Limonium*: 2. *Mitt. Bot. Staatssamml*, **17**: 485–510.
- ERBEN M. (1986). Bemerkungen zur Taxonomie der Gattung *Limonium*: 3. *Mitt. Bot. Staatssamml*, **22**: 203–220.
- ERBEN M. (1988). Bemerkungen zur Taxonomie der Gattung *Limonium*: 4. *Mitt. Bot. Staatssamml*, **27**: 381–406.
- ERBEN M. (1989). Bemerkungen zur Taxonomie der Gattung *Limonium*: 5. *Mitt. Bot. Staatssamml*, **28**: 313–417.
- ERBEN M. (1991). Bemerkungen zur Taxonomie der Gattung *Limonium*: 6. *Mitt. Bot. Staatssamml*, **30**: 459–478.
- ERBEN M. (2001). Bemerkungen zur Taxonomie der Gattung *Limonium*: 7. *Sendtnera*, **7**: 3–84.
- FRAGMENTA FLORISTICA ET GEOBOTANICA POLONICA. (1962). Krakow. **8** (4): 399 p.
- GAMS H.(1971). *Plumbaginaceae*. Hegi G. Illustrierte flora von Mittel-Europa, Ed. 3. P.Parey Verl. **3**: 1877–1897.

- HAMALOVOVA A.P., KUBANSKAYA Z.V. (1964). Semeystvo Svynchatkovykh – *Plumbaginaceae* Lindl. [ГАМАЛОВОВА А.П., КУБАНСКАЯ З.В. (1964). Семейство Свинчатковых. Флора Казахстана. – т. 7, Алма-Ата: Изд. Казахский ССР: 47–90]
- HEYWOOD A.V.H. (1978). Flora Europaea Notulae Systematicae ad Floram Europaeam spectantes. *Botanical Journal of the Linnean Society*, **76** (4): 297–384.
- INGROUILLE M.J.A (1984). Taxometric Analysis of *Limonium* (*Plumbaginaceae*) in Western Europe. *Plant Systematics and Evolution*, **47** (1-2): 103–118.
- JUSSIEU A.L. (1789). Genera *Plantarum*, secundum ordines naturales disposita juxta methodum in Horto Regio. *Parisiensi exaratom*: 822–875.
- KARIS P.O. (2004). Taxonomy, phylogeny and biogeography of *Limonium* sect. *Pteroclados* (*Plumbaginaceae*) based on morphological data. *Bot. J. Linn. Soc.*, **144**: 461–482.
- KLOKOV M.V. (1927). Index Seminum Hortus Botanicus Charjkoviensis. Charjkov. 6 p.
- KLOKOV M.V. (1950). Vuznachnyk goslyn URSR. Kyiv, Kharkiv. 927 p. [КЛОКОВ М.В. (1950). Визначник рослин УРСР. Київ, Харків. 927 с.]
- KLOKOV M.V. (1957). Rodyna Kermeкови – *Plumbaginaceae* Lindl. Flora URSR. Kiev. **8**: 128–180 [КЛОКОВ М.В. (1957). Родина Кермекови – *Plumbaginaceae* Lindl. Флора УРСР. Київ. **8**: 128–180]
- KUBITZKIK (1993). *Plumbaginaceae*. The families and genera of vascular plants 2: Springer Verlag, Berlin: 523–530.
- LINNAEUS C. (1753). Species plantarum. **1**: 274–277.
- LLEDÓ M.D., ERBEN M., CRESPO M.B. (2003). *Mryiolepis*, a new genus segregated from *Limonium* (*Plumbaginaceae*). *Taxon*, **52**: 67–73.
- LLEDÓ M. D., ERBEN M., CRESPO M. B. (2005). *Myriolimon*, a New Name for the Recently Published *Myriolepis* (*Plumbaginaceae*). *Taxon*, **54**: 811–812.
- LLEDÓ M.D., CRESPO M.B., FAY M.F., CHASE M.W. (2005). Molecular phylogenetics of *Limonium* and related genera (*Plumbaginaceae*): Biogeographical and systematic implications. *American Journal of Botany*, **92** (7): 1189–1198.
- LLORENS L. (1985). Revision sistematico-taximetrica del genero *Limonium* Miller en la isla de Mallorca: 1. *Lazaroa*, **8**: 11–68.
- LYNCHEVSKIYI Y.A. (1952). Sem. Svynchatkovye – *Plumbaginaceae* Lindl. Flora SSSR. Moskva-Lenynhrad. 18: 292–474. [Линчевский И.А. (1952). Сем. Свинчатковые – *Plumbaginaceae* Lindl. Флора СССР. Москва–Ленинград, 18: 292–474]
- LYNCHEVSKIYI Y.A. (1964a). *Novosty syst. vyssh. rast.*: 263–266. [Линчевский И.А. (1964a). Заметки о *Plumbaginaceae*. *Новості сист. высш. раст.*: 263–266]
- LYNCHEVSKIYI Y.A. (1964b). *Novosty syst. vyssh. rast.*: 171–177. [Линчевский И.А. (1964b). Опыт системы порядка *Plumbaginales* Lindl. *Новості сист. высш. раст.*: 171–177]
- LYNCHEVSKIYI Y.A. (1969). *Zametky o Limoniaceae. Novosty syst. vyssh. rast.*: 182–186. [Линчевский И.А. (1969). Заметки о *Limoniaceae*. *Новості сист. высш. раст.*: 182–186]
- MABBERLEY D.J. (2008). *Mabberley's Plant-Book: a Portable Dictionary of Plants their Classification and Uses*. Cambridge University Press: Cambridge. 1201 p.
- MILLER PHILIP (1754). *The Gardenes Dictionary*. London. 529 p.
- MOSYAKIN S.L., FEDORONCHUK M.M. (1999). *Vascular plants of Ukraine. A nomenclatural checklist*. Kiev. 346 p.
- MOYSIYENKO I.I. (2008). *Chornomors'k. bot. z.*, **4** (2): 161–174. [Мойсієнко І.І. (2008). Огляд родини *Limoniaceae* Lincz. в Україні. *Чорноморськ. бот. ж.*, **4** (2): 161–174]
- MUNYAEV N.A., KUTYAVYNA N.H. (1968). *Novosty syst. vyssh. rast.*: 57–269. [Миняев Н.А., Кутявина Н.Г. (1968). К систематике видов рода *Armeria* (DC.)Willd., встречающихся в СССР. *Новості сист. высш. раст.*: 257–269]
- PAWŁOWSKI B. (1962). *Armeria pcutica* B.Pawł. *Fragmenta Floristica et Geobotanica*, **8** (4): 399–403.
- PIGNATTI S. (1972). *Goniolimon*. *Flora Europaea*. Cambridge University press., **3**: 50–51.
- PIGNATTI S. (1972). *Limonium*. *Flora Europaea*. Cambridge University press., **3**: 38–50.
- PINTO DA SILVA A.R. (1972). *Armeria*. *Flora Europaea*. Cambridge University press., **3**: 30–38.
- RAIMONDO M.R., PIGNATTI S. (1986). Una nuova specie di *Limonium* (*Plumbaginaceae*) della Sicilia. *Webbia*, **39** (2): 417–421.
- SHTEYNBERH YE.Y. (1952). Rod Armeryya – *Armeria* Willd. Flora SSSR. XVIII. 802 p. [Штейнберг Е.И. (1952). Род Армерия – *Armeria* Willd. Флора СССР. Москва–Ленинград, XVIII 802 p.]
- SKRYPNYK N.P. (1987). Semeystvo Svynchatkovye – *Limoniaceae*. Opredelytel vysshkykh rastenii Ukraine. Kiev: 99–100. [Скрипник Н.П. (1987). Семейство Свинчатковые – *Limoniaceae*. Определитель высших растений Украины. Киев: 99–100]
- SNEATH P.H.A, SOKAL R.R. (1973). *Numerical taxonomy: the principle and practice of numerical classification*. San Francisco. 573 p.

- SOCORRO O., TARREGA S. (1983). *Limonium castellanense* (*Plumbaginaceae*) una nueva especie para la flora española. *An. Jard. Bot. Madrid*, **40** (1): 83–87.
- STACE C. (1997). *New flora of the British Isles*. Second edition. – Cambridge: Cambridge University Press. 1130 p.
- ТЕВБИТТ М. (2004). *Plumbaginaceae*. Flowering Plants of the Neotropics. Princeton University Press: Princeton, New Jersey. 300-302.
- TSVELEV N.N. (2001). Semeistvo *Limoniaceae* Lincz. Kermekovye. Flora Vostochnoy Evropy. IX: 158–169. [ЦВЕЛЕВ Н.Н. (2001). Семейство *Limoniaceae* Lincz. – Кермековые. Флора Восточной Европы. Т. IX: 158–169]
- VAN DER MEIJDEN, HEUKELS R. (1996). *Flora van Nederland*. Wolters-Noordhoff Groningen: Tweeentwintigste druk. 678 p.
- WILLDENOW C.L. (1809). *Enumeratio plantarum horti regii botanici Berolinensis*. 333 p.

Рекомендує до друку
Мельник Р.П.

Отримано 22.11.2016

Адреса автора:

V.M. Ovsienko
Херсонський державний університет
вул. Університетська, 27
Херсон 73000
Україна
e-mail: vita34ovsienko@gmail.com

Author's address:

V.M. Ovsiyenko
Kherson State University
27, Universytetska Str.
Kherson 73000
Ukraine
e-mail: vita34ovsienko@gmail.com